

สรุปผลการศึกษาวิจัยและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ผู้วิจัยจะกล่าวสรุปถึงผลการศึกษาวิจัยและข้อเสนอแนะ ในการนำเสนอในบท
ที่นั้นผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นในการสรุปผลการศึกษาวิจัยโดย เน้นผลการศึกษาวิจัยที่สอดคล้องสมมติฐาน
ของการศึกษาวิจัยที่ตั้งขึ้น และในการนำเสนอวัตถุประสงค์และข้อสมมติฐานของการศึกษาวิจัย
เป็นกรอบในการสรุปผลการศึกษาวิจัยดังกล่าวนั้น ผู้วิจัยได้สรุปแนวความคิดที่ใช้ในการศึกษาวิจัย
มาเป็นข้อสรุปในการกำหนดแนวทางของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ซึ่งจะได้กล่าวสรุปผลการศึกษา
วิจัยและข้อเสนอแนะ เป็นประเด็น ๆ ไปดังนี้

1. ความสำคัญของ เรื่องและสภาพปัญหาที่นำไปสู่การกำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษา

กล่าวคือ การพัฒนาประเทศนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า 20 ปีมาแล้ว การพัฒนา
ดังกล่าวยังไม่อาจบรรลุตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เท่าที่ควร ทั้งนี้จะเห็นได้
ว่าประชาชนส่วนใหญ่ในชนบทยังประสบกับปัญหาและตกอยู่ในวัฏจักรแห่งความเลวร้ายอันได้แก่
การมีปัญหาด้านสุขภาพ ความเจ็บป่วย ปัญหาความยากจน ปัญหาความรู้ด้านการศึกษา และ
ปัญหาความเฉื่อยชา การขาดความกระตือรือร้น

อาจสรุปสาเหตุที่สำคัญของการไม่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาได้
หลายประการ อาทิ การเน้นการพัฒนาแต่เพียงบางด้าน ประชาชนขาดความร่วมมือในการพัฒนา
 เป็นต้น

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้น การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องมีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ
ในลักษณะที่สมดุลย์ควบคู่กันไปในทุก ๆ ด้าน โดยมุ่งแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่ปรากฏอยู่และเมื่อ
พิจารณาอย่างรอบด้านแล้ว จะพบว่าการพัฒนาที่นับว่าได้ผลดีที่สุดคือ การพัฒนาที่ตัวบุคคล

การพัฒนาบุคคลนั้นต้องพัฒนาทั้งด้านความรู้ ความคิด ความเชื่อ ตลอดจนอุดมการณ์
เก่า ๆ ที่มีอยู่และเป็นอุปสรรคขัดขวางต่อการพัฒนา ให้เปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่เอื้อประโยชน์
และเกื้อกูลต่อการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน อาทิ ความเสื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย เป็นต้น
เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือกันของคนในสังคมในการต่อสู้และแก้ไขปัญหายของชาติ

โครงการกองทุนเพื่อความมั่นคงของชาติเป็นโครงการหนึ่งซึ่ง าทพฯ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีมีคำชี้แจงให้ทางราชการดำเนินการ เพื่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ซึ่งมีคุณภาพและกระจัดกระจายอยู่ตามท้องที่ต่าง ๆ โดยเล็งเห็นถึงทหารกองทุนซึ่ง เป็นผู้ที่ได้รับการฝึกฝนและผ่านการรับใช้ประเทศชาติในทางราชการทหารมาไม่น้อยกว่า 2 ปี เป็นกลุ่มคนที่มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบค้ำหน้าที่มีความอดทน กล้าหาญ เสียสละ และทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะมาเป็นเวลานาน

ดังนั้น ทหารกองทุนเหล่านี้จึง เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าต่อประเทศชาติและอยู่ในสภาพที่พร้อมในการนำมาฝึกกำลังในการพัฒนาชนบทในยามสงบและเป็นกำลังสำคัญในยามสงคราม ตลอดจนเป็นแกนนำประชาชนในการพัฒนาทุก ๆ ด้านได้อีกใสดหนึ่งด้วย

ศาลาประชาธิปไตยมีแนวนโยบายที่มุ่งให้ประชาชน เข้ามามีบทบาทมีส่วนร่วมในลักษณะร่วมกันคิด ร่วมดำเนินการและร่วมแก้ไขปัญหาร่วมกันตามวิถีทางประชาธิปไตย ตลอดจนให้การเรียนรู้ทางการ เมืองในระบบประชาธิปไตยในแนวทางที่ถูกต้องและ เปลี่ยนแนวความคิด ความเชื่อและค่านิยม ตลอดจนอุดมการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการเมืองในระบบประชาธิปไตยให้หมดไป เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศและ เสริมสร้างต่อความมั่นคงของประเทศชาติในที่สุด

ประกอบกับสภาพของการ เมืองไทยที่ผ่านมามักจะพบปรากฏการณ์ในเรื่องของการช่วงชิงอำนาจและผลประโยชน์ในทางการเมืองอยู่เสมอ ในบางครั้งมีการใช้ความรุนแรงทางการเมืองในรูปของการยึดอำนาจของรัฐบาล การปฏิวัติรัฐประหาร การล้มล้างอำนาจรัฐบาล ปรากฏการณ์ในลักษณะดังกล่าว เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศและยังผลให้เกิดความสูญเสียทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติโดยส่วนรวม

สถาบันทหาร เป็นองค์การหนึ่งที่มีประวัติศาสตร์ที่ยาวนานคู่บ้านคู่เมืองในการปกป้องและรักษาความมั่นคงของชาติต้อง เข้ามามีส่วนร่วมกับองค์กรอื่น ๆ และประชาชน ในการพิทักษ์รักษาความสงบและนำการพัฒนาประเทศตามข้อมัญญัติในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2521 ในมาตรา 56 ความว่า "รัฐต้องจัดให้มีกำลังทหารไว้เพื่อรักษาเอกราช ความมั่นคงของรัฐและผลประโยชน์

แห่งชาติ กำลังทหารหิงใช้เพื่อการรบหรือการสงคราม เพื่อปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ เพื่อปราบกบฏและจลาจล เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐและเพื่อการพัฒนาประเทศ"

ดังนั้น ในปัจจุบันจะพบว่าองค์กรทหารได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศในหลาย ๆ ด้าน การพัฒนาประเทศทางด้านการเมืองก็เป็นการพัฒนาที่สำคัญด้านหนึ่งที่องค์กรทหารได้มีส่วนร่วมและให้การส่งเสริมการเมืองระบอบประชาธิปไตย โดยมุ่งส่งเสริมให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ทางการเมืองและเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย

ในปัจจุบันรัฐบาลก็ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของประชาชนให้สามารถพัฒนาตนเองและนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติ โดยให้นโยบายกับส่วนราชการต่าง ๆ ริเริ่มโครงการต่าง ๆ ที่มุ่งพัฒนาคุณภาพประชาชนด้วยการที่ประชาชนเป็นเจ้าของโครงการและดำเนินการโดยประชาชนเป็นหลัก ทางราชการคงให้เพียงการช่วยเหลือในสิ่งที่ประชาชนไม่อาจดำเนินการได้

โครงการกองทุนเพื่อความมั่นคงของชาติ เป็นโครงการหนึ่งในหลาย ๆ โครงการที่สนองคอบค่อนนโยบายดังกล่าว และมุ่งจะขยายผลให้ประชาชนได้มีการเรียนรู้ทางการเมืองตามวิถีทางแบบประชาธิปไตย โดยจัดตั้งศาลาประชาธิปไตยขึ้นมา เป็นที่ฝึกอบรมและปฏิบัติตลอดจนสร้างความศรัทธาให้ประชาชนได้เรียนรู้และเข้าใจการปกครองในระบอบประชาธิปไตยผู้วิจัยจึงได้ตั้งวัตถุประสงค์ในการศึกษาดังนี้

1.1 ศึกษาถึงหลักการและแนวทางในการจัดตั้งศาลาประชาธิปไตย ตลอดจนการดำเนินงานว่าสามารถใช้เป็นสถาบันทางการเมืองในระดับท้องถิ่นที่เป็นตัวการในกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองได้หรือไม่อย่างไร

1.2 ศึกษาถึงการจัดการดำเนินงานกิจกรรมของศาลาประชาธิปไตย ในการให้การเรียนรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนว่าสอดคล้องต่อหลักการของประชาธิปไตยหรือไม่อย่างไร

1.3 ศึกษาและวัดถึงทัศนคติทางการเมืองของประชาชนผู้เข้าร่วมในกิจกรรมตามแผนงานการฝึกอบรมและให้การเรียนรู้ทางการเมืองของศาลาประชาธิปไตยว่ามีความสอดคล้องต่อหลักการของประชาธิปไตยหรือไม่อย่างไร

ในการเก็บข้อมูลเพื่อศึกษาวิจัยครั้งนี้แม้ว่าได้มีการจัดตั้งศาลาประชาธิปไตยตามโครงการกองทุนเพื่อความมั่นคงของชาติ ในระหว่างปี พ.ศ. 2526-2528 เป็นจำนวนถึง 111 แห่ง ซึ่งตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ แต่เนื่องจากผู้วิจัยมีระยะเวลาวิจัยที่จำกัดและมีงบประมาณไม่มากนัก จึงได้ตั้ง เป้าหมายที่จะเลือกศาลาประชาธิปไตยตัวอย่างในแต่ละภาค ซึ่งได้รับผลสำเร็จ เพื่อใช้เป็นหน่วยงานสำหรับการศึกษาเพียง 4 แห่ง โดยเลือกจากทุก ๆ ภาคดังนี้

1. ภาคกลาง ศาลาประชาธิปไตย คำบลหนองยาว อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา
 2. ภาคเหนือ ศาลาประชาธิปไตย คำบลจรัญ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์
 3. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ศาลาประชาธิปไตย คำบลน้ำพอง อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น
 4. ภาคใต้ ศาลาประชาธิปไตย คำบลลำสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร
- เหตุที่เลือกพื้นที่ 4 แห่งดังกล่าว เพราะเป็นพื้นที่ที่ได้รับผลสำเร็จจากการพัฒนาศาลาประชาธิปไตย เช่น ศาลาประชาธิปไตย คำบลหนองยาวนั้น ก็ชนะเลิศการประกวดหมู่บ้านพัฒนาในระดับเขต และระดับชาติ เป็นต้น ซึ่งการที่จะประสบผลสำเร็จได้นั้นต้องมีกระบวนการดำเนินงานที่ควรค่าแก่การศึกษา และสามารถนำผลการศึกษาในพื้นที่ที่มีการประสบผลความสำเร็จไปใช้ในพื้นที่ซึ่งยังไม่ประสบผลสำเร็จได้อีกโสดหนึ่งด้วย

2. การกำหนดสมมติฐานของการศึกษาและวิธีการศึกษาวิจัย กล่าวคือ

ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ตอน และใช้เครื่องมือการศึกษาใน 2 กรณีคือ

1. การศึกษาในชั้นตอนที่ 1 เป็นการศึกษาเพื่อตอบคำถามใน 2 ประเด็นเพื่อพิสูจน์สมมติฐานในข้อที่ 1 และข้อที่ 2 กล่าวคือ

ในประเด็นแรก ต้องการทราบถึงการจัดตั้งและดำเนินงานสองศาลาประชาธิปไตยว่าสามารถใช้เป็นสถาบันทางการ เมืองในระดับท้องถิ่นที่เป็นตัวการก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองในท้องถิ่นได้หรือไม่อย่างไร

ในประเด็นที่สอง ต้องการทราบถึงแผนงานการฝึกอบรมและกิจกรรมของศาลาประชาธิปไตยว่าดำเนินเป็นไปในลักษณะที่สามารถให้การเรียนรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนว่ามีความสอดคล้องต่อหลักการของประชาธิปไตยหรือไม่อย่างไร

สำหรับวิธีการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 นั้น ใช้วิธีการสำรวจเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยตรวจสอบจากเอกสาร คำสั่งทางราชการและเอกสารทางวิชาการ

2. ในการศึกษาตอนที่ 2 เป็นการศึกษาเพื่อตอบคำถามใน 2 ประเด็น เพื่อพิสูจน์สมมติฐานในข้อที่ 3 และข้อที่ 4 กล่าวคือ

ในประเด็นแรก ต้องการทราบถึงการเล็งเห็นถึงผลประโยชน์ที่สนองตอบต่อการดำรงชีพเป็นสาเหตุของการตัดสินใจของผู้เข้าร่วมในการฝึกอบรมตามแผนงานของศาลาประชาธิปไตยหรือไม่อย่างไร

ในประเด็นที่สอง ต้องการทราบถึงทัศนคติทางการเมืองของผู้ที่เข้าร่วมการฝึกอบรมและเข้าร่วมในกิจกรรมของศาลาประชาธิปไตยว่ามีลักษณะอย่างไร และมีความสอดคล้องต่อหลักการของประชาธิปไตยหรือไม่อย่างไร

ในการศึกษาขั้นตอนนี้ใช้วิธีการสำรวจ (survey research) โดยสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (cluster sampling) จากสมาชิกศาลาประชาธิปไตยที่ใช้เป็นหน่วยในการศึกษาวิจัย โดยใช้แบบสอบถามที่ดัดขึ้นแบบลิเคอร์ทเพื่อทำการทดสอบทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกศาลาประชาธิปไตยดังนี้

- 2.1 สมาชิกศาลาประชาธิปไตยหมู่บ้านหนองยาว ตำบลหนองยาว อำเภอหนองสามสี จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวนประชากรที่ทำการสุ่ม 25 คน
- 2.2 สมาชิกศาลาประชาธิปไตยหมู่บ้านดงงาม ตำบลจรม อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวนประชากรที่ทำการสุ่ม 25 คน
- 2.3 สมาชิกศาลาประชาธิปไตยหมู่บ้านน้ำหอม ตำบลน้ำหอม อำเภอน้ำหอม จังหวัดขอนแก่น จำนวนประชากรที่ทำการสุ่ม 25 คน
- 2.4 สมาชิกศาลาประชาธิปไตยหมู่บ้านทุ่งคา ตำบลถ้ำสิงห์ อำเภอเมืองจังหวัดชุมพร จำนวนประชากรที่ทำการสุ่ม 25 คน

3. ผลการศึกษาวิจัยที่พบ ซึ่งผู้วิจัยขอกล่าว เป็นประเด็นความสมมติฐานของการศึกษาที่ตั้งไว้ดังนี้

3.1 ข้อสมมติฐานข้อที่ 1 "ศาลาประชาธิปไตย เป็นสถาบันทางการเมือง ในระดับท้องถิ่นที่เป็นตัวการก่อให้เกิดกระบวนการ เรียนรู้ทางการเมือง ในระดับท้องถิ่นได้"

จากการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับสถาบันทางการเมือง และองค์ประกอบของการ เป็นสถาบันทางการเมือง ซึ่งอาจสรุปประเด็นสำคัญของแนวความคิดดังกล่าวได้ว่า

สถาบันทางการเมืองคือ แบบแผนที่รวบรวมสะสมพฤติกรรมหรือการกระทำทางการเมือง ซึ่งแบบแผนดังกล่าวได้ถูกสร้างวางกฎเกณฑ์และคงไว้ซึ่งกิจกรรมขององค์การทางการเมืองในสังคม ซึ่งแบบแผนดังกล่าวได้รับการยอมรับว่าเป็นบรรทัดฐานทางสังคม โดยที่สถาบันทางการเมืองจะต้องมีโครงสร้างและองค์การทางการเมืองที่จะกำหนดรูปแบบของพฤติกรรมทางการเมืองตลอดจนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคล กลุ่มสมาคมในสังคม

สถาบันทางการเมืองมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ มีความสลับซับซ้อนขององค์การ (complexity) มีความสามารถในการปรับตัว (adaptability) ความเป็นอิสระ (autonomy) และมีความสามัคคีที่เหนียวแน่น (coherence)

สถาบันทางการเมืองมีความสำคัญต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยคือ เป็นองค์การที่จะนำการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้กับประชาชน ซึ่งกล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

การเรียนรู้ทางการเมืองคือ กระบวนการในการปลูกฝังแบบแผนหรืออุดมการณ์ในทางการเมือง ซึ่งทำให้บุคคลได้รับทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมตลอดจนพฤติกรรมในทางการเมือง เกิดขึ้น

กระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองและความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองคือ การปกครองระบอบประชาธิปไตยคือ กระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองจะเป็นผู้นำหรือตัวการที่จะสร้างแบบแผนหรือถ่ายทอดแบบแผนของทัศนคติ ความเชื่อและค่านิยมตลอดจนพฤติกรรมทางการเมือง นั่นคือวัฒนธรรมทางการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยต้องอาศัยการที่ประชาชนมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ซึ่งจะช่วยให้ ใช้อำนาจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย

สถาบันทางการ เมืองมีความสัมพันธ์กับกระบวนการ เรียนรู้ทางการเมืองคือ สถาบัน ทางการ เมือง เป็นตัวการในกระบวนการที่จะ เป็นผู้นำหรือนำยทอดวัฒนธรรมทางการเมือง คลอดจนเป็นตัวการที่จะทำให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้

การจัดตั้งศาลาประชาธิปไตย ซึ่งเป็นการดำเนินงานด้านการเมืองของโครงการ กองทุนเพื่อความมั่นคงของชาติ เพื่อฝึกกำลังทหารกองหนุนให้รวมพลังกัน เข้าพัฒนาประเทศ ในยามสงบและเป็นกำลังสำรองที่สำคัญในการทำการรบ เมื่อประเทศอยู่ในภาวะสงคราม เพราะ เป็นบุคคลที่มีระเบียบวินัยและผ่านการอบรม และฝึกทางทหารมา เป็นอย่างดีและพร้อมที่จะ เป็น แกนนำประชาชนในการพัฒนาประเทศ

เมื่อนำทหารกองหนุนและประชาชนที่ เข้าร่วมในกิจกรรมของศาลาประชาธิปไตย มาฝึกประชาธิปไตยในทางปฏิบัติและถ่ายทอดแนวความคิดแบบประชาธิปไตย เพื่อมุ่งสู่การแก้ไข ปัญหาตนเองและหมู่บ้านในแนวทางของประชาธิปไตย โดยมีการสอดแทรกอุดมการณ์ทางการเมือง แบบประชาธิปไตยลงในกิจกรรมต่าง ๆ และใช้วิธีการบริหารงานศาลาประชาธิปไตยด้วยวิธีการ ที่เป็นประชาธิปไตยคือ ประชาชนเป็นเจ้าของศาลาประชาธิปไตยและเลือกตัวแทนประชาชน ด้วยกันเองมา เป็นผู้ นำ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของประชาชนโดยรวม

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ศาลาประชาธิปไตย เป็นสถาบันทางการเมืองในระดับท้องถิ่น ที่เป็นตัวการให้เกิดกระบวนการ เรียนรู้ทางการ เมืองในระดับท้องถิ่นได้ ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ จากผลการศึกษาวิจัยถึงแนวทางดำเนินกิจกรรมของศาลาประชาธิปไตยและทัศนคติ ทางการเมืองของสมาชิกศาลาประชาธิปไตยแล้วจะพบว่า ศาลาประชาธิปไตยเป็นตัวการกระตุ้น การมีส่วนร่วมของสมาชิกศาลาประชาธิปไตย โดยใช้กิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักการของประชา ธิปไตยเป็นแนวทางปฏิบัติ ซึ่งผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาไว้ในประเด็นคือ ๆ ไป

3.2 ข้อสมมติฐานข้อที่ 2 "แผนงานการฝึกอบรมและกิจกรรมของศาลา ประชาธิปไตยดำเนินไปในลักษณะที่สามารถให้การ เรียนรู้ทางการ เมืองแก่ประชาชน และมีความ สอดคล้องต่อหลักการของประชาธิปไตย"

จากการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับหลักการสำคัญของประชาธิปไตยอาจกล่าว ได้ว่า เป็นการปกครองที่เน้นความสำคัญอยู่ที่ตัวประชาชนในฐานะ เป็นเจ้าของอำนาจ และมี ตัวแทนในการดูแลรักษาอำนาจแทนประชาชนทั้งปวง เพื่อให้มีการใช้อำนาจในการปกครองที่ให้

ประโยชน์กับประชาชนโดยส่วนรวม

ดังนั้น จุดสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นแก่นสำคัญของความคิดในหลักการประชาธิปไตยคือ ทศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมตลอดจนพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนต้อง เอื้ออำนวยต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย ทั้งที่เป็นองค์ประกอบในรูปแบบการปกครองและเนื้อหาของการปกครองหรือวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยด้วย

ส่วนศาลาประชาธิปไตยมีแผนงานการฝึกอบรมและกิจกรรมของศาลาประชาธิปไตยที่เน้นถึงการให้ประชาชนที่เข้าร่วมในกิจกรรมของศาลาประชาธิปไตยได้ฝึกทดลองประชาธิปไตยในทางปฏิบัติในรูปของกิจกรรมที่จัดตั้งขึ้นตามแนวความคิดของหลักการประชาธิปไตย ดังนี้

ศาลาประชาธิปไตยที่ได้จัดตั้งขึ้น มีวัตถุประสงค์สำคัญ 3 ประการคือ

- ก. เพื่อเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาคน โดยเริ่มจากผู้นำขยายไปสู่ประชาชนโดยทั่วไป
- ข. เพื่อเป็นศูนย์กลางในการให้บริการของภาครัฐบาลและเอกชนในพื้นที่
- ค. เพื่อเป็นเวทีฝึกประชาธิปไตยในทางปฏิบัติให้ประชาชนได้เห็นคุณค่าอย่างแท้จริงอันจะทำให้การปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุขได้รับผลสำเร็จตามเป้าหมาย

ในการดำเนินงานจัดตั้งศาลาประชาธิปไตย ทางราชการจะได้สนับสนุนงบประมาณให้จำนวนหนึ่ง เพื่อเป็นค่าวัสดุในการก่อสร้าง ซ่อมแซมหรือต่อเติมอาคาร เพื่อใช้เป็นศูนย์กลางในการดำเนินกิจกรรมทั้งหลายทั้งปวง โดยประชาชนจะเป็นผู้พิจารณาคัดเลือกสถานที่ที่เหมาะสม และร่วมกันดำเนินการก่อสร้างหรือซ่อมแซมตามแบบประชาธิปไตย ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนได้เห็นคุณค่า และภูมิใจในสิ่งที่ตนเองได้สร้างขึ้นมา

แนวความคิดในการปกครองแบบประชาธิปไตยของศาลาประชาธิปไตย กล่าวคือ หมู่บ้านในพื้นที่ศาลาประชาธิปไตยจะแบ่งการปกครองภายในออกเป็น เขตบ้านหลาย ๆ เขตบ้าน โดยกำหนดบ้านเรือน 5 ถึง 7 หลังคาเรือนในกลุ่มเดียวกัน เป็น 1 เขตบ้าน และเลือกผู้แทนขึ้นเขตบ้านละ 1 คนเรียกว่า "ผู้แทนเขตบ้าน" อยู่ในตำแหน่งคราวละ 1 ปี ผู้ที่ประชาชนเห็นว่าเหมาะสมก็มีสิทธิที่จะได้รับเลือกเข้ามาใหม่ในปีต่อไป ผู้แทนเขตบ้านที่ไม่เหมาะสมก็อาจจะได้รับการเป็นเลยจากประชาชน ซึ่งจากวิธีการดังกล่าวจะทำให้ประชาชนคุ้นเคยกับการเลือกตั้ง

และเห็นคุณค่าของการ เลือกตั้งว่ามีผลกระทบต่อตนเองโดยตรง ผู้แทน เขตบ้านจะร่วมกับผู้นำ
ในองค์กรหลักทางการปกครองอันได้แก่ กำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งจะ เป็นประธานโดยตำแหน่ง
ในคณะกรรมการที่ได้จัดตั้งขึ้นแล้วใช้ชื่อว่า "คณะกรรมการบริหารศาลาประชาธิปไตย"

คณะกรรมการบริหารศาลาประชาธิปไตยจะมีหน้าที่ในการกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ
เพื่อแก้ไขปัญหาหรือความต้องการของส่วนรวมให้หมดไป โดยทางราชการจะได้จัดวิทยากร
ความมั่นคง และคณะที่ปรึกษาศาลาประชาธิปไตยไปเป็นที่ เลี้ยงคอยให้คำปรึกษาแนะนำ

คณะกรรมการบริหารศาลาประชาธิปไตยจะได้รับการคัดเลือก เข้ารับการฝึกอบรม
ในหลักสูตรผู้นำทหารกองหนุนด้านการเมือง เพื่อพัฒนาความรู้ ความคิด ความเชื่อ ตลอดจน
อุดมการณ์เก่า ๆ ที่มีอยู่และ เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา ให้เปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่เอื้อประ-
โยชน์/เกื้อกูลต่อการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน

ผู้ผ่านการฝึกอบรมจะกลับมา เป็นแกนนำประชาชน ร่วมทำงานกับประชาชน ร่วมแก้
ไขปัญหากับประชาชน ปัญหาและความต้องการต่าง ๆ ภายในหมู่บ้านจะได้รับการกลั่นกรอง
จากคณะกรรมการบริหารศาลาประชาธิปไตยก่อนจะ เข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการหมู่บ้าน
เพื่อให้ความเห็นชอบตามขั้นตอนการแก้ไขปัญหามaybeจะเป็นไปในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ เช่น
โครงการใหญ่ ๆ เกินกำลังความสามารถและใช้เทคนิคการดำเนินงานรัฐบาลอาจจะดำ เนิน
การเองทั้งโครงการหรือรัฐบาลออกค่าใช้จ่ายให้บางส่วนแล้วประชาชนสละแรงงานร่วมดำ-
เนินการหรือประชาชนดำเนินการเองทั้งโครงการ โดยมีต้องใช้งบประมาณของทางราชการ

นอกจากนั้นจะมีการนำเอาธรรมเนียมการปกครองหมู่บ้าน หรือระเบียบข้อตกลงภายใน
ในหมู่บ้านมาใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน เพื่อให้เกิดความสงบสุขขึ้นภายในหมู่บ้าน
ของคน และ เสริมให้กฎหมายบ้านเมืองแข็งแกร่งยิ่งขึ้นผู้ฝ่าฝืนก็อาจจะได้รับโทษทางสังคมโดย
มีตัวแทนของประชาชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครูอาจารย์ หรือพระภิกษุสงฆ์ เป็นผู้ไกล่เกลี่ยตัดสิน
อัน เป็นการทดลองนำเอาอำนาจตุลาการมาใช้ให้ประชาชน เกิดความคุ้นเคย

มติด่าง ๆ ของคณะกรรมการบริหารศาลาประชาธิปไตยจะนำไปสู่การพัฒนา ปรับปรุง
สภาพแวดล้อม สภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น ผู้นำทหารกองหนุนจะเป็นแกน
นำในการชักชวนประชาชนให้หัน เข้ามาร่วมมือกันสรรค์สร้างชุมชนของคน ประชาชนจะเป็นผู้มี
ส่วนร่วมกันในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ สร้างความสามารถในทางการปกครองตนเอง ึ่งตนเอง

ก่อให้เกิดความสามัคคีขึ้นในหมู่คณะ

แนวความคิดในการส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยของศาลาประชาธิปไตย

กล่าวคือ

ศาลาประชาธิปไตยจะได้รับการปรับปรุงให้สามารถใช้ประโยชน์ในกิจกรรมต่าง ๆ ได้มากที่สุด อาทิ เช่น ร้านค้าสวัสดิการ ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ทอกระจายข้าว กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนยา ที่ประชุมประจำหมู่บ้าน ที่ประชุมสภาตำบล ตลอดจนเป็นสถานที่แสดงแผนผังสถิติต่าง ๆ ประจำหมู่บ้าน ป้ายประชาสัมพันธ์ข่าวสาร ของทางราชการ ผู้รับความคิดเห็น การให้บริการตามโครงการอำเภอเคลื่อนที่ การให้บริการของปลัดอำเภอผู้รับผิดชอบประจำตำบล จุดนัดพบของเกษตรกรตำบล เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้ศาลาประชาธิปไตยดังกล่าว เป็นสถานที่ที่มีกิจกรรมต่อเนื่อง ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์ได้ตลอดเวลา

เมื่อผู้นำสามารถเป็นแกนนำให้การแก้ไขปัญหาค่าต่าง ๆ ภายในหมู่บ้านลุล่วงไปได้โดยง่าย สิ่งตอบแทนที่ผู้นำทุกคนจะได้รับก็คือ ความรักและศรัทธาจากประชาชน ผู้นำจะได้รับความไว้วางใจและสามารถชักชวนให้ประชาชน เข้ามาร่วมกิจกรรมของส่วนรวมได้โดยง่าย

การมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างกว้างขวาง และการเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็น เพื่อเสนอข้อเท็จจริง จะนำไปสู่ข้อยุติในการปฏิบัติที่ตรงตามความต้องการของประชาชน และเป็นการปลูกฝังวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้บังเกิดขึ้นในหมู่ประชาชน เมื่อประชาชนได้หันมามีความมั่นใจในแนวทางดังกล่าวแล้วการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของเขา ก็จะบังเกิดขึ้น

จากสภาพที่เสื่อมโทรม ไร้ระเบียบ ความเป็นอยู่ที่ผิดเคือง ผู้นำทหารกองหนุนจะเป็นผู้ที่ก้าวเข้าไปมีบทบาทในการนำการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ศาลาประชาธิปไตยจะกลายเป็นศูนย์รวมของความคิดศูนย์กลางของการแก้ไขปัญหา ศูนย์กลางของการพัฒนา และกลายเป็นสิ่งที่ควบคู่กับวิถีชีวิตของประชาชนอย่างแยกไม่ออก

เมื่อประชาชนได้รับการเรียนรู้และทดลองปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องกันไป ประชาชนก็จะเริ่มเข้าใจอุดมการณ์ทางการเมือง เข้าใจระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตน รู้จักพึ่งตนเองตามวิถีทางแบบประชาธิปไตย

จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานจัดตั้งและดำเนินกิจกรรมศาลาประชาธิปไตยมีความสอดคล้องกับหลักการของประชาธิปไตยในทุกชั้นตอนและมีความต่อเนื่องกันโดยตลอด นั่นคือ

ประชาชนมีความรู้สึกภาคภูมิใจในความเป็นเจ้าของศาลาประชาธิปไตย และดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่นด้วยตัวแทนของประชาชนเอง และผลที่ได้รับในประโยชน์จากการดำเนินงานก็ตกอยู่กับประชาชนโดยส่วนรวม

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า แผนงานการฝึกอบรมและกิจกรรมของศาลาประชาธิปไตย ดำเนินไปในลักษณะที่สามารถให้การ เรียนรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนและมีความสอดคล้องคือ หลักการประชาธิปไตย ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.3 ข้อสมมติฐานข้อที่ 3 "การเล็งเห็นถึงผลประโยชน์ที่สนองตอบต่อการดำรงชีพเป็นสาเหตุของการตัดสินใจของผู้เข้าร่วมในการฝึกอบรมตามแผนงานของศาลาประชาธิปไตย"

จากการศึกษาแนวความคิดของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นหัวใจสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยประการหนึ่ง เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นการแสดงออกของความคิดเห็นและความต้องการของบุคคลต่อการยอมรับในการบริหารนโยบายสาธารณะและการเลือกผู้นำทางการเมือง

ผลจากการศึกษาวิจัย โดยใช้แบบสอบถามทัศนคติของสมาชิกศาลาประชาธิปไตย พบว่า สมาชิกศาลาประชาธิปไตยส่วนใหญ่เห็นว่าควรได้มีการปรับปรุงกิจกรรมของศาลาประชาธิปไตยให้ เน้นหนักถึงการประกอบอาชีพให้มากขึ้น จึงอาจกล่าวสรุปได้ว่า ในระดับหนึ่งของการตัดสินใจของผู้เข้าร่วมในกิจกรรมของศาลาประชาธิปไตยย่อม เล็ง เห็นผลประโยชน์ที่ตนควร จะได้รับจากการ เข้าร่วมในกิจกรรมของศาลาประชาธิปไตย

จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การเล็งเห็นถึงผลประโยชน์ที่สนองตอบต่อการดำรงชีพ เป็นสาเหตุของการตัดสินใจของผู้เข้าร่วมในการฝึกอบรมตามแผนงานของศาลาประชาธิปไตย ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.4 ข้อสมมติฐานข้อที่ 4 "ผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมตามแผนงานให้การ เรียนรู้ทางการเมืองของศาลาประชาธิปไตยและเข้าร่วมในกิจกรรมของศาลาประชาธิปไตยมีทัศนคติทางการเมืองที่เปิดกว้างและมีความสอดคล้องคือหลักการของประชาธิปไตย"

จากการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับหลักการสำคัญของประชาธิปไตย ซึ่งได้กล่าวถึงไปแล้วในข้อ 3.2 นั้น เมื่อนำมาประกอบกันผลการศึกษาวิจัยโดยใช้แบบสอบถามสำรวจทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกสภาประชาธิปไตยพบว่า

สมาชิกสภาประชาธิปไตยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 71) มีทัศนคติทางการเมืองที่สอดคล้องต่อหลักการประชาธิปไตย และมีสมาชิกสภาประชาธิปไตยอีกร้อยละ 23 ที่มีทัศนคติทางการเมืองสอดคล้องต่อหลักการประชาธิปไตยอย่างมาก และมีสมาชิกสภาประชาธิปไตยเพียงร้อยละ 6 เท่านั้นที่มีทัศนคติทางการเมืองกำลังระหว่างความสอดคล้องและความไม่สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย

แต่เมื่อนำแนวความคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองที่อัลมอนต์ และเวอร์บาได้อธิบายไว้ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอไว้แล้วในรายละเอียดอยู่ในบทที่ 2 นั้น อาจกล่าวได้ว่าวัฒนธรรมทางการเมือง เป็นที่รวมของระเบียบแบบแผนของทัศนคติ ความเชื่อและค่านิยมในทางการเมือง ซึ่งมีผลต่อการแสดงออกของพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลต่าง ๆ ในสังคมและเมื่อพิจารณาวัฒนธรรมทางการเมืองของสมาชิกสภาประชาธิปไตยแล้วพบว่า สมาชิกสภาประชาธิปไตยมีวัฒนธรรมทางการเมืองในแบบโพรพาร์ทิสมการมีส่วนร่วม (subject participant political culture) คือสมาชิกสภาประชาธิปไตยบางส่วนมีความสนใจทางการเมืองและเข้าใจในบทบาทของตนเองในทางการเมือง แต่ก็มีสมาชิกสภาประชาธิปไตยบางส่วนยังไม่มั่นใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ก็มีแนวโน้มว่ามีสภาประชาธิปไตยจะเป็นตัวการที่เน้นรูปแบบของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นให้กับสมาชิกสภาประชาธิปไตยได้มากขึ้น

4. ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตจากการศึกษาวิจัยและข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

การจัดตั้งและการดำเนินกิจกรรมของสภาประชาธิปไตยนั้น เป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งทางด้านการเมืองของโครงการกองทุนเพื่อความมั่นคงของชาติ (กนช.) โดยมีศูนย์ประสานงานทหารกองทุนแห่งชาติ เป็นศูนย์กลางในการบริหารงาน โครงการกองทุนแห่งชาติ ส่วนสภาประชาธิปไตยนั้นอยู่ในภารกิจและการปฏิบัติตลอดจนความ

รับผิดชอบของกองงานความมั่นคง กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยในฐานะที่ผู้อำนวยการของกองงานความมั่นคง เป็นหัวหน้าฝ่ายการเมืองตามการจัดในการบริหารงานของศูนย์ประสานงานทหารกองหนุนแห่งชาติ

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้อยู่วิจัยได้สังเกตพบลักษณะหรือรูปแบบของการทำงานและประสานงานร่วมกันระหว่างสถาบันทหารกับพลเรือน

ซึ่งลักษณะหรือรูปแบบดังกล่าวนี้เป็นมิติใหม่ทางการเมืองไทยใน 2 แนวทางคือ

1. แนวทางของการสร้างบทบาทในด้านกิจการพลเรือนของสถาบันทหาร เพื่อนำการพัฒนาประเทศตามหลักการข้อบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2521 ในมาตรฐาน 56 ที่เปิดโอกาสให้ทหารเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาประเทศด้วย ประกอบกันนโยบายและหลักนิยมทางด้านงานกิจกรรมพลเรือนของกองทัพภาคได้เน้นให้ใช้กำลังทหารให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศชาติ ทั้งการดำเนินการทหารและการพัฒนาประเทศตลอดจนสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่างทหารกับประชาชน ซึ่งเป็นพลเรือนอีกทั้งปัจจุบันรัฐบาลมีนโยบายให้ส่วนข้าราชการทุกแห่งและภาคเอกชนให้ความร่วมมือกันตามแผนนโยบาย 65/25 เพื่อให้การปฏิบัติการทั้งทางทหารและการเมืองนำหน้าการทหารบรรลุเป้าหมายที่จะยับยั้งการก่อการร้ายของขบวนการคอมมิวนิสต์และทำลายเงื่อนไขของสังคมที่จะนำไปสู่ความแตกแยกของคนในสังคม

สถาบันทหารจึงมีบทบาทที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ดังนั้น การจัดตั้งศูนย์ประสานงานทหารกองหนุนแห่งชาติ โดยให้อยู่ในสายงานศูนย์ปฏิบัติการ กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) เพื่อบริหารโครงการกองหนุนเพื่อความมั่นคงของชาติ จึงเป็นรูปแบบของบทบาทในการพัฒนาประเทศรูปแบบหนึ่งของสถาบันทหาร

2. แนวทางของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างทหารกับพลเรือน ซึ่งเป็นผลต่อเนื่องมาจากแนวทางในข้อที่ 1 นั้น นำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างทหารกับพลเรือนซึ่งยังไม่เคยปรากฏชัดเจนมาก่อน สถาบันทหารได้พัฒนารูปแบบของการสัมผัสกับพลเรือนในรูปแบบของการพัฒนาประเทศร่วมกัน โดยอาศัยสายงานพิเศษคือ การปฏิบัติการกิจร่วมกันตามพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ในสายงานของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายใน เป็นสายบังคับบัญชา

ศาลาประชาธิปไตยจึง เป็นกิจกรรมอันหนึ่งของรูปแบบในความสัมพันธ์ระหว่างทหาร
กับพลเรือนในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะกิจกรรมของศาลาประชาธิปไตย เป็นกิจกรรมที่
เน้นหนักที่จะนำการพัฒนาในด้านการเมือง แต่ในการศึกษาวិชาลัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่ง เน้นที่จะศึกษา
ศาลาประชาธิปไตยกับการเรียนรู้ทางการเมืองเท่านั้น ดังนั้นข้อสังเกตใน 2 แนวทางดังกล่าว
จึงน่าจะจะได้มีผู้สนใจนำไปศึกษาวิชาลัยในรายละเอียดต่อไป

ศูนย์วิทยพัทฯกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทาลัย